IHARA SZAIKAKU

Öt szerelmes asszony

(Részlet)

Erős szél fúj észak-kelet felől, gyorsan futnak a felhők az égen, nagy a kapkodás a városban is, mindenki kiveszi a részét a tavaszi[1] munkálatokból. Ki rizssüteményt készít, ki meg bambuszsöprűvel tisztítja le a falakról a kormot. Csillog az ezüst meg az arany a mérlegek serpenyőin: az emberek még az újév előtt sietnek váltani.

– Szánják meg a szegény vakot egy kis apróval! – kántálják hangosan a kéregetők a portékáikat kínálgató év végi kirakodó vásár boltocskái előtt.

A zajos forgatagból feltör itt is, ott is egy kiáltás:

– Tavalyi imatáblát ideire cserélek jutányos áron!

– Tüzifa eladó!

– Újévi kapudíszt vegyenek!

– Tisztított gesztenyét tessék!

– Friss a kamakurai garnéla!

A kisfiúknak játékíjakat is árulnak. Szent igaz, amit Kenkó szerzetes megírt: hiába az új bőrtalpú saru meg a zokni, a járókelők mégis "leesnek a lábukról"! Bizony ma is úgy van, ahogy régen: aki tulajdont szerzett magának, az az év végén nem pihenhet!

Az utolsó hónap huszonnyolcadik napján Edóban az éjszaka kellős közepén kigyulladt egy ház. Nagy riadalom támad, az emberek futkosnak fel s alá, csak úgy recsegnek, ropognak a szekerek a ládák súlya alatt, mindenki hordja a vállán a holmikkal megrakott nehéz kosarakat, viszik a tustartót, a tuskövet meg a többi írószerszámot. Leemelik a pince fedelét, a legnagyobb értékeket oda dobják be. De minden hiába! Szemük láttára válik füstté minden.

Ahogy a fácánmama búsul fiókái miatt a kiégett mezőn, úgy siratja a tűzvész elmúltával az egyik ember a feleségét, a másik idős édesanyját. Határtalan bú borul azokra is, akiknek sikerült elrejtőzködniük valamelyik barátjuknál.

Élt abban az időben Edonak Hongó negyedében egy zöldségárus, akit Hacsibénak hívtak. Igen előkelő házban lakott egyetlen leányával, akinek O-Sicsi volt a neve. Ez a tizenhat esztendős lány olyan gyönyörű volt, hogy a virágok közül is csak az Uenóban pompázó cseresznyevirághoz lehetett hasonlítani. Ha pedig valaki tündöklő holdsugárnak képzelte, akkor csupán a Szumida folyóban tükröződő holdfény volt olyan szépséges, mint ő. Nálánál elragadóbb teremtés talán nem is létezett ezen a világon. Kár, hogy nem lehetett bemutatni a főváros e gyönyörűséges madárkáját a híres-neves Narihirának[2], mert nem abban az időben élt. Olyan különös szépség volt, hogy minden szívet megdobogtatott.

Mivel a zöldségárus a tűzvész közelében lakott, feleségével és leányával együtt a Kicsidzsódzsinak templomában, a család régóta oltalmazójának kerestek menedéket. Így próbáltak megmenekülni a rájuk törő szerencsétlenség elől. Rajtuk kívül azonban hatalmas tömegek gyűltek már össze ebben a buddhista templomban. Még az apát halotti búcsúimájába is belevegyül a csecsemők sírása. A Buddha-szobor előtt asszonyok kötényei hevernek halomban, emitt egy szolga lép át fekvő gazdáján, amott egy nagyobbacska gyermek, mint egy párnán, apja mellén nyugtatja fejét, úgy aluszik. Amikor pedig felkel a nap, az emberek a gongot használják mosdótálnak, és azokból a csészécskékből, amelyekbe máskor a Buddha szobor elé teát tesznek, most mindenki rizst falatozik. Még maga Sakja Muni[3] is nagy szemeket mereszt.

O-Sicsit nagyon féltette az édesanyja. Hiszen olyan időket élünk, – mondta –, amikor még a szerzetes is csak a maga javát nézi! Ilyenkor év vége felé különösen kell vigyázni, mert hűvös éjszakai szelek fújnak, ezért a jóságos apát odaadta az összes ruháját, hogy meg ne fázzanak a menekültek. Volt ott egy drága anyagból készült fekete felsőkabát, rajta címer, melyben császári krizantém és gingkófa pompázott. Két hajtókája piros selyemből volt varrva, szegélyét fogazott mintázat díszítette. Igazán pompás darab volt... még érződött rajta a füst illata. Miért, miért nem ez a kabát belopta magát O-Sicsi szívébe.

"Vajon ki lehetett az az előkelő nemes, akinek ilyen korán meg kellett válnia életétől, és aki csak ezt a ruhadarabot hagyta maga után? Micsoda fájdalom! Lehet, hogy mégis itt maradt, hogy ezt a templomot szolgálja?"

Egy fiatalembert képzelt maga elé, aki vele azonos korú volt, s a szíve csordultig megtelt szánalommal. S lám, miközben ezt a fiatalembert sajnálta, akit sose látott, az élet múlandósága jutott az eszébe.

"Ha jól meggondoljuk, az élet oly rövid, mint egy álom! Ezen a világon nincs értelme semminek, s csak az ezután következő lét igaz!"

Ezek a gondolatok annyira a szívébe hatoltak, hogy kibontotta édesanyja kis batyuját, kezébe vette az olvasót, miközben Buddhához könyörgött, s szüntelenül ismételgette az imát. Ebben a pillanatban észrevett egy kellemes megjelenésű fiatalembert, aki egy kis ezüst csipesszel bal kezének mutatóujjából éppen egy szálkát próbált meg kihúzni. O-Sicsi anyja nem bírta tovább közönyösen nézni kínlódását, félrehúzta a tolóajtót, mely mögött lassan alkonyodott.

– Nem segíthetek valamiben? – Majd gyorsan megragadta a csipeszt, s munkához látott, bár idős szeme már nem volt elég éles ahhoz, hogy észrevegye a szálkát. O-Sicsi eközben tétlenül nézte kínlódásukat, és a következőt gondolta:

„Az én látásom kifogástalan, egy pillanat alatt ki tudnám húzni azt a szálkát!"

De csak nem mozdult, mert szégyellt közelebb lépni. Ekkor az édesanyja odahívta:

– Gyere csak, húzd ki ezt a szálkát!

O-Sicsi erre kimondhatatlanul boldog lett, hogy megérintheti a csodálatos kezet, s tüstént segített a bajba jutott fiatalemberen! A fiú mindenről megfeledkezett, fájdalmasan megszorította a lány ujjait. O-Sicsi nem akarta elengedni a fiú kezet, de anyja előtt szégyellte volna a ragaszkodását, nem tehetett mást, elengedte a fiú kezét. A csipesz azonban ott maradt a kezében, ezért a fiatalember után sietett, hogy visszaadja neki, miközben a kézszorítását is viszonozta. Így kezdődött kettejük kapcsolata.

A szerelem betöltötte O-Sicsi szívét.

– Vajon ki lehet ez a fiatalember? – kérdezte meg a szolgálót.

– Onogava Kicsizaburó úrnak hívják, születése szerint rónin[4], melegszívű, nagylelkű ember – válaszolta a szolgáló.

Ezek a szavak még jobban lángra gyújtották O-Sicsi szívét. Titokban elbújva az emberek elől szerelmes levelet írt Kicsizaburónak, majd lopva eljuttatta. Kicsizaburótól is egymás után kezdtek érkezni a levelek, melyekben a lányt szerelméről biztosította. Érzéseik találkoztak, kölcsönös szerelem támadt kettejük között, s már nem volt elég számukra a levélváltás, csak a kellő pillanatra vártak!

Életünk ezen a világon nem egyéb, mint várakozás, vágyakozással eltelve várták a hónap utolsó napjait, mígnem beköszöntött az újév! Fenyőből készített kapudísszel ékesítették házaikat, a díszeket a nők jobbra, a férfiak pedig balra helyezték. S lám, micsoda alkalom, eljött az év második napja, a nők ünnepe! Alkalmasabb időt nem is lehetett volna keresni, de jaj, mégsem sikerült párnáikat egymás mellé tenni! Elmúlt az első hónap hetedik napja, amikor hétfajta friss füvet kell szedni a szerelmeseknek, eltelt a kilencedik nap is, azután a tizedik, majd a tizenegyedik, végül elérkezett a tizen-negyedik nap estéje. Ekkor érnek véget a fenyőnapok[5], s így aztán a szerelmükről egyre sűrűbben suttogó pletykák hiábavalónak bizonyultak.

1 Japánban régen a tavasz kezdetét az első hónap elsejétől számították.

2 Arivara no Narihira (825–880) híres költő a Heian-korszakban, az Isze monogatari hőse, akiről a legtöbb szerelmi kaland szól.

3 Sakja Muni, azaz Buddha.

4 rónin, olyan szamuráj, aki nem szolgál egyetlen földesurat sem, s neki magának sincs földje.

5 A fenyő a hosszú élet jelképe, újévi kapudíszként tizennégy napra helyezik el a japánok az ajtajuk előtt, ezeket a napokat pedig fenyőnapoknak szokás nevezni.

Ihara Szaikaku (1642–1693) ugyanabban a korban élt, mint Csikamacu, szintén a városi polgárságnak írt kisregényeket a mindennapi élet visszásságairól. Akkoriban igen kedveltek voltak ezek a polgárság mindennapi életéről szóló történetek. Írásainak népszerűségét fokozta, hogy abban az időben terjedt el Japánban a könyvnyomtatás. Ihara Szaikaku élethű zsánerképeket rajzolt, amelyeken átsüt jellegzetes humora, keresetlen szókimondása. Leleplezi az álszent szerzetesek életmódját, kapzsiságát. Az 1686-ban elkészült *Öt szerelmes asszony* (Kósoku gonin onna) című regénye egyik legkiemelkedőbb alkotása, öt asszony tragikus sorsán keresztül beszéli el szerelmüket. Az író tisztelettel adózik a tiszta érzelmeknek, együtt érez a kiszolgáltatott asszonyokkal, akikkel a férfiak abban az időben kedvük szerint rendelkezhettek.

K.
Vihar Judit
Cím:
Ssze

Siki, a vérző torkú költő

Mily madár röppent
fel rólad – nem tudom, de
lengsz még, szilvaág.
(Tyll Ágoston fordítása)

Maszaoka Siki

Egyszerű és őszinte hangon, közvetlenül szól hozzánk Siki ebben a haikuban, mintha az olvasóval meghitten, négyszemközt beszélgetne. A hétköznapok nyelvét használja, s emeli irodalmi rangra. „Nem tudom" naponta többször is használjuk ezt a kifejezést, amelyet egy szilvafaággal hoz kapcsolatba a költő. Száz esztendeje halt meg Siki, s ma mégis éppen olyan jól érthető, mint száz évvel ezelőtt. Tankái és haikui frissen ragyognak, nem porosodtak be a több mint száz esztendő alatt.

Maszaoka Siki akkor robbant be az irodalomba, amikor a Meidzsi-restauráció idején a költők és írók legtöbbje az európai és amerikai líra korlátlan utánzásával volt elfoglalva. Költészeti módszere a *saszei* volt, ami azt jelenti: „életkép". Ezt a közvetlen beszélt nyelvet használva bátran ki merte mondani, hogy a japán költészet ősi hagyományaihoz kell visszanyúlni, abból kell meríteni és saját korának igényeihez igazítva megszólaltatni. S mondta ezt akkor, amikor a harmincegy szótagos tankát már rég elfeledték, s a tizenhét szótagos haiku is formáiba merevedett, és a sok-sok szabály miatt életidegenné vált. Siki tevékenysége forradalmat indított el nemcsak a japán költészetben, de a világlírában is: munkásságával újjáélesztette e halódó klasszikus japán műfajokat.